

К.Ж.Гуз, О.Г.Ільченко та ін. – К.: Видавничий дім «Сам», 2017. – 320с.

5. Югай Г.А. Голография Вселенной и новая универсальная философия = Holography of the universe and new universal philosophy : возрождение метафизики и революция в философии : [учебное пособие с хрестоматией] / Г. А. Югай. - Москва : Крафт+, 2007. - 399, [1] с. : ил.; 21 см.; ISBN 978-5-93675-123-3

УДК 612.8

**ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСІБ З РІЗНОЮ СИЛОЮ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ**

Колісник Х.М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: khristina1505@ukr.net

На даному етапі існування людства зростає цінність дослідження психофізіологічних якостей індивідів, які чинять безпосередній вплив на навчальну та професійну сфери діяльності людини, її ефективну адаптацію в соціумі. Відповідь організму на різноманітні фактори довкілля, а відтак і формування поведінкових реакцій визначає домінування в особистості екстра- чи інтроверсії. Вказана диференціація знаходить своє вираження у світосприйнятті та способі вираження власного емоційного стану [1, 3].

Продуктивність праці, яка визначає успішність виконаної роботи, залежить від вроджених особливостей нервової системи, а саме від сили процесів збудження та гальмування. Тобто, критерієм працездатності нервової системи є здатність клітин головного мозку опрацювати певну кількість інформації за визначений проміжок часу та не відволікатись на інші подразники [4].

Залежно від сили-слабкості нервової системи студенти по-різному планують та виконують свою навчальну діяльність. Індивідуальні якості особистості формуються під впливом різноманітних поєднань сили, рухливості та врівноваженості

нервових процесів. Яскраво вказані особливості проявляються у несподіваних ситуаціях, котрі потребують швидкого прийняття рішення. Особи із слабкою нервовою системою уникають конфліктів, схильні до підкорення іншим людям та обставинам, ретельно готуються до майбутньої діяльності. Люди із сильною нервовою системою мають схильність до авторитаризму, ризику, меншою мірою приділяють увагу підготовці до професійної діяльності [2].

Із метою визначення сили нервової системи осіб юнацького віку ми використали методику «теппінг тесту», а також для дослідження приналежності до екстра- чи інтроверсії було застосовано особистісний питальник Айзенка. Обробку цифрового матеріалу здійснювали за методом статистичного аналізу – визначення $M \pm m$ (M – середнє арифметичне значення показника в групі; m – середня арифметична похибка в групі).

У процесі дослідження ми визначали перевагу тієї чи іншої поведінкової реакції-відповіді для представників груп з різною силою нервової системи, тобто їх приналежності до певного психотипу.

В результаті обстеження групи осіб юнацького віку було встановлено, що серед екстравертів переважають представники середньо-слабкої (45%) та середньої сили (35%) нервової системи. У групі студентів з перевагою інтровертованого світосприйняття основну частку займають люди із сильною (50%) та середньою (37,5%) нервовою системою. Отже, у групі осіб середньо-слабкої нервової системи екстравертивність на 25% переважає над представниками сильною нервової системи. З іншого боку, показник інтровертивності на 37,5% переважає в осіб сильною нервової системи, порівняно із слабкою. Це означає, що люди, у яких переважає спрямування на зовнішній світ, мають задовільний рівень стійкості до стресових впливів та хороший ступінь продуктивності праці. Особи юнацького віку із спрямуванням енергії всередину характеризуються вищою працездатністю нейронів, що проявляється у функціональній витривалості, тобто здатності витримувати інтенсивні збудження [1].

Отже, спостерігається певна тенденція: із збільшенням

сили нервової системи зростає ступінь інтроверсії і зменшується екстравертованість та навпаки. Це означає, що особи з перевагою інтроверсії є більш стійкими до подразнюючих факторів навколишнього середовища, мають вищий рівень працездатності та витривалості, порівняно із групами-антиподами, у котрих здатність витримувати стресові впливи є нижчою.

У групи осіб із сильною нервовою системою, котрим властива здатність до виконання напруженої та тривалої за часом діяльності, визначено однакову кількість представників обох психотипів (по 50% екстра- та інтроверсії). Тому однаковою мірою у них виражені прояви екстра- та інтровертованості. Для даної групи властивими є такі характеристики: врівноваженість, схильність до рефлексії, стриманість і віддаленість від усіх, крім близьких людей. Вони надають перевагу книгам над спілкуванням з людьми, планують і обдумують свої дії заздалегідь, не довіряють несподіваним імпульсам. З іншого боку у них спостерігається енергійність, комунікабельність та непередбачуваність у поведінці [1, 2].

В осіб юнацького віку із середньою силою нервової системи переважають помірні екстраверти (60%), хоча вагому частку займають помірні інтроверти (20%). Значна екстра- та інтроверсія виявилась рівною за відсотковим співвідношенням у меншій кількості представників даної групи – 10% та 10%. Вказана приналежність характеризує більшу частину обстежених студентів як товариських людей з тягою до нових вражень, котрі мають багато друзів, схильні до розкутих вчинків, імпульсивні, з хорошим почуттям гумору. Такі особи життєрадісні, доброзичливі, надають перевагу рухові та діям, інколи важко контролюють емоції [1, 3].

Представникам середньо-слабкої нервової системи притаманний нижчий рівень стресостійкості та витривалості при виконанні завдань, порівняно із попередніми групами. У результаті проведених досліджень у даного контингенту обстежених виявлено перевагу помірних екстравертів (70%), а також частину помірних інтровертів (10%) та значних екстравертів (20%). Отже, більшій частині представників даної групи притаманні гнучкість поведінки, соціальна адаптованість, відкритість по відношенню до зовнішніх об'єктів, внаслідок чого

ці об'єкти також чинять на нього сильний вплив. Для меншої кількості осіб із середньо-слабкою нервовою системою характерне відповідальне ставлення до прийняття рішень, вміння контролювати свої почуття, цінування моральних норм [1, 2].

Отже, в осіб середньої та середньо-слабкої нервової системи переважає екстравертивний тип поведінки. Вказана приналежність характеризує їх як комунікабельних, активних та енергійних осіб із низькою витривалістю нервової системи, які часто відволікаються при виконанні монотонної роботи. У представників сильної нервової системи переважає інтровертивність, що свідчить про їхню добросовісність, надійність, інтерес до ідей та абстракцій, здатність до продуктивної роботи.

1. Іонов І.А. Фізіологія вищої нервової діяльності: навчальний посібник / І.А. Іонов, Т.Є. Комісова, А.В. Мамотенко, С.О. Шаповалов, О.М. Сукач, Н.Ф. Теремецька, О.О. Катеринич. – Харків: ФОП Петров В.В., 2017. – 143 с.
2. Кондратюк С.М. Нейродинамічна характеристика як складова психомоторної активності студента / С.М. Кондратюк. – Хмельницький інститут соціальних технологій ВМУРоЛ «Україна». – 2010. – С. 268-273.
3. Максименко С.Д. Психологія та педагогіка. Підручник / С.Д. Максименко, М. Б. Євтух, Я. В. Цехмістер, О. О. Лазуренко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 584 с.
4. Швайко С. Особливості рухливості нервових процесів та об'єму короткочасної пам'яті в осіб із різною добовою ритмічністю / С. Швайко, О. Дмитроца, Л. Рацинська // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. РОЗДІЛ III Фізіологія людини і тварин. – 2013. – №14. – С. 153-159.